

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVANORIŠKOS VEIKLOS ĮSTATYMO NR. XI-1500
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO POVEIKIO VERTINIMO PAŽYMA**

Projekto pavadinimas	Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatymo Nr. XI-1500 pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas)
Projekto rengėjas	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija
Projekto tikslas	Tikslas – didinti savanoriškos veiklos vadybos kokybę ir įstatyme įtvirtinti gerąją savanoriškos veiklos organizavimo praktiką Problema – savanoriškos veiklos organizatorių kompetencijų trūkumas, nepakankamas savanoriškos veiklos teisinis reguliavimas ir finansiniai ribojimai nepasiturintiems asmenims dalyvauti savanoriškoje veikloje.

**Siūlomo projekto poveikio įvertinimas
(teigiamos ir (ar) neigiamos pasekmės)**

**Poveikis
atitinkamai sričiai**

1. Įstatymo projektu siekiama kurti teigiamą poveikį socialinei aplinkai. Sėkmingai veikiančys Įstatymo projekto pakeitimai prisidės prie didesnio pilietiškumo ir bendruomeniškumo, bus sudarytos geresnės galimybės nepasiturintiems asmenims įsitraukti į savanorišką veiklą, kai jų būtinos išlaidos savanoriškos tarnybos veiklos vykdymui bus apmokamos avansu, šiuo metu galimas tik išlaidų kompensavimo mechanizmas, kuris reikalauja asmeninio finansinio indėlio iš savanorio ar jo šeimos.

Patvirtinus Įstatymo projektą Socialinės apsaugos ir darbo ministerija numato parengti savanoriškos tarnybos programą darbo rinkoje aktyviems asmenims. Analizuojant savanoriškos veiklos problematiką buvo nustatyta, kad dauguma savanoriškos veiklos programų yra orientuotos į jaunimą (moksleivį, studentą) todėl reikalauja daugiau laiko nei vyresni (darbingo amžiaus) asmenys gali skirti. Lietuvoje veikianči Europos savanorių tarnyba arba Europos solidarumo korpuso tarnybos programa numato, kad savanoriška veikla vykdoma ne trumpiau kaip 3 mėnesius po 40 valandų per savaitę. Taip pat nuo 2018 m. veikia Jaunimo savanoriška tarnyba, pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos patvirtintą tvarkos aprašą (Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. birželio 22 d. įsakymas Nr. A1-317 „Dėl Jaunimo savanoriškos tarnybos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“), kurioje savanoriai turi veiklą vykdyti nemažiau kaip 240 val. per 6 mėnesius ir nemažiau kaip 40 val. per mėnesį. Visų minimų programų dalyviai negali būti vyresni nei 30 metų. 2021 m. duomenimis dauguma (32 proc.) savanorių yra jaunimas (14-24 m.), iš jų aktyviausiai įsitraukia šešiolikmečiai. Darbingo amžiaus asmenys dažniausiai įsitraukia į trumpalaikę, nereguliarią savanorišką veiklą dėl per aukštų reikalavimų įsitraukti į ilgalaikę savanorišką veiklą ar prastos savanoriškos veiklos vadybos;

2. Įstatymo projekto įgyvendinimas neturės tiesioginės įtakos

darbo rinkai, užimtumui ir (ar) darbo santykiams. Tačiau pažymėtina, kad Įstatymo projektu siekiama gerinti savanorių galimybes gauti savanoriškoje veikloje įgytų kompetencijų pripažinimą, kuris gali padėti asmenims lengviau rasti darbą ar siekiant išsilavinimo nekartoti jau žinomos informacijos. Taip pat nustatomas ribojimas tam pačiam asmeniui, toje pačioje priimančiojoje ar koordinuojančioje organizacijoje tą pačią dieną atlikti tokią pačią veiklą savanoriškais ir darbo santykių pagrindais. Tokiu ribojimu siekiama užkristi kelią galimam nelegaliam darbui ar asmenų išnaudojimui.

3. Įstatymo projekte numatomi 4 savanoriškos veiklos principai, kurie prisidės prie lygių galimybių užtikrinimo savanoriškoje veikloje.

4. Įstatymo projektu numatoma, kad koordinuojančiosiomis organizacijomis gali būti tik nevyriausybinės organizacijos. Taip pat numatoma, kad organizacijos siekiančios vykdyti ilgalaikę savanorišką veiklą turės į savanoriškos veiklos organizavimą įtraukti koordinuojančiąsias organizacijas. Šių organizacijų įtraukimas padės gerinti savanoriškos veiklos organizavimą, vadybą, stiprins ryšius tarp vietos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų. Atlikti tyrimai ir analizė leidžia daryti prielaidą, kad kokybiškesnė savanoriška veikla, jos vadyba didina asmenų įsitraukimą į šią veiklą, o savanoriai yra pilietiškesni ir labiau linkę įsitraukti į bendruomenines veiklas, todėl manytina, kad Įstatymo projekto įgyvendinimas kur teigiamą poveikį bendruomenių raidai, nevyriausybinių organizacijų ir institucijų bendradarbiavimui.

Koordinuojančiųjų organizacijų įtraukimas į ilgalaikės savanoriškos veiklos organizavimą trumpuoju laikotarpiu gali sukelti neigiamą poveikį, nes nevyriausybinės organizacijos, kaip savivaldybės ar valstybės biudžetinės įstaigos (pvz.: bibliotekos, kultūros centrai) turės susirasti savo veiklos teritorijoje veikiančią koordinuojančiąją organizaciją ir įtraukti ją į veiklos organizavimą, pasirašyti trišales savanoriškos veiklos sutartis. Tai gali trumpuoju laikotarpiu sumažinti savanorių šiose organizacijose.

Siekiant sumažinti galima neigiamą poveikį, valstybės ir savivaldybių įstaigoms bus pateikta informacija apie Lietuvoje veikiančias koordinuojančiąsias organizacijas, pagal veiklos teritoriją, organizuojami tinklaveikos renginiai, kurie padėtų atrasti partnerius ir įvertinti ilgalaikius pokyčių teikiamus aspektus.

Įstatymo projektas neturės įtakos šalies skurdo lygiui, socialinei atskirai, socialinių išmokų dydžiui.

Poveikis valstybės finansams

Įstatymo projekto įgyvendinimui nebus reikalingos lėšos.

Poveikis administracinei naštai

Šiuo metu galiojantis Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatymas reguliavimas numatė 2 aplinkybes savanoriškos veiklos sutarties sudarymui (jei kompensuojamos savanorio patirtos išlaidos arba jei savanoris arba organizatorius išreiškia norą sudaryti sutartį). Įstatymo projekte numatoma papildoma aplinkybė, jei organizuojama ilgalaikė savanoriška veikla. Įsigaliojus Įstatymo

projektui pakeitimams, subjektai:

- organizuojantys savanorišką veiklą, kuri atitinka savanoriškos veiklos reikalavimus, bet yra trumpesnė nei ilgalaikė savanoriška veikla neturės pokyčių administracinėje veikloje;
- organizuojantys ilgalaikę savanorišką veiklą turės sudaryti savanoriškos veiklos sutartis arba nuo 2027 m. sausio 1 d. atnaujinti jau sudarytas sutartis.

Numatomas pakeitimas sudarys didesnę administracinę naštą organizacijoms, kurios pasitelkia savanorius ilgalaikėms veikloms. Pažymėtina, kad didžiosios nevyriausybinių organizacijų, kaip asociacija Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija, asociacija Maltos ordino pagalbos tarnyba, asociacija Lietuvos skautija ir kitos savo praktikoje visada sudaro sutartis su ilgalaikiais savanoriais, siekiant užtikrinti aiškius lūkesčius abiem šalims, taip pat jas atnaujina ne rečiau kaip kas 4 metus. Remiantis šių organizacijų praktika pasirinktas savanoriškos veiklos sutarčių atnaujinimo terminas.

Organizatoriai, kurie iki šiol neturėjo praktikos sudaryti savanoriškos veiklos sutarčių, patirs didesnę administracinę naštą, tačiau pažymėtina, kad organizacijos bus skatinamos dalintis gerąja praktika, sutarčių šablonais, siekiant palengvinti administracinę naštą.

Taip pat pažymėtina, kad savanoriškos veiklos sutarčių reikalavimo išplėtimas prisidės prie veiklos organizavimo kokybės, organizacijos žinos tikslią informaciją apie pasitelkiamų savanorių skaičių, asmenys įsitraukiantys į ilgalaikę veiklą bus geriau informuoti apie jiems keliamus lūkesčius.

Valstybės ir savivaldybės įstaigos siekiančios organizuoti ilgalaikę savanorišką veiklą turės sudaryti trišales savanoriškos veiklos sutartis, tad jų administracinė našta bus dalinamasi su koordinuojančiąja organizacija.

Kita svarbi informacija

Siekiant nustatyti mažo visuomenės dalyvavimo savanoriškoje veikloje priežastis 2020 m. IV ketv. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija subūrė nevyriausybinių organizacijų, tyrėjų, institucijų atstovų darbo grupę (toliau – Darbo grupė). Darbo grupėje dalyvavo šios nevyriausybinių organizacijų: asociacija Nacionalinė NVO koalicija, asociacija Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, asociacija Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklas, asociacija Nacionalinis švietimo nevyriausybinių organizacijų tinklas, asociacija Maltos ordino pagalbos tarnyba, VŠĮ „Socialinis veiksmas“, Lietuvos meno kūrėjų asociacija, religinė bendruomenė Lietuvos Caritas, asociacija Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugija, asociacija Lietuvos skautija, asociacija Lietuvos ateitininkų federacijų, asociacija Lietuvos moksleivių sąjunga, VŠĮ „Actio Catholica Patria“, visuomeninė organizacija „Gelbėkit vaikus“, VŠĮ „NVO teisės institutas“.

Darbo grupei buvo keliami tikslai:

- Išanalizuoti savanoriškos veiklos praktiką Lietuvoje;
- Išanalizuoti mažo visuomenės dalyvavimo savanoriškoje veikloje priežastis;
- Pateikti pasiūlymus dėl savanoriškos veiklos skatinimo.

Darbo grupė savo veiklą pradėjo 2021 m. lapkričio mėn. Darbo grupė susitikdavo

kas porą savaitių ir analizavo Lietuvos savanoriškos veiklos situaciją, tarptautinę praktiką, organizavo susitikimus su

Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, Vokietijos Federacinės Respublikos, Danijos Karalystės ir Suomijos Respublikos savanorišką veiklą organizuojančiomis organizacijomis ir institucijų atstovais, aptarė veiklos reguliavimo klausimus. Darbo grupė vertindama 2020-2022 m. veiklos ypatumus analizavo reguliarią ir krizių savanorystę, poreikį nustatyti skirtingas reguliavimo formas.

Darbo grupės veiklos rezultatai:

- Nustatytos pagrindinės mažo dalyvavimo savanoriškoje veikloje priežastys;
- Sutarta su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija atlikti šiuos veiksmus:
 1. sistemingai peržiūrėti Savanoriškos veiklos įstatymą ir jame tikslinti nuostatas, kurios buvo aptartos priežasčių 3 ir 4 dalyse;
 2. peržiūrėtame Savanoriškos veiklos įstatyme įtvirtinti nuostatas, kurios padėtų užtikrinti kokybiškesnę ilgalaikę savanorišką veiklą;
 3. atlikti savanorių kuriamos ekonominės vertės tyrimą. Tyrimas atliekamas ir bus paskelbtas 2023 m. III ketv., organizuoti kitus tyrimus, kurie analizuoti savanoriškos veiklos vadybos kokybę, asmenų įsitraukimą į ilgalaikę savanorišką veiklą;
 4. kurti savanoriškos veiklos programą, skirtą darbingo amžiaus asmenims. Lietuvos jaunimo organizacijų atliktas tyrimas (2020), taip pat kaip ir Vilniaus universiteto docentės Jolitos Buzaitytės–Kašalynienės (2020) bei Mykolo Riomerio universiteto lektorės Neringos Kurapkaitienės (2021-2022) atlikti vykdomų savanoriškos veiklos programų tyrimai (tyrimus užsakė Jaunimo reikalų agentūra) nustatė, kad ilgalaikės savanoriškos veiklos populiarinimui veiksmingiausia programa – Jaunimo savanoriška tarnyba, kuri pasižymi savo sisteminiu darbu su savanoriu, jį kuriojančių organizacijų veiklos kokybės priežiūra, visapusišku savanorio kuravimu, padedanti jam atrasti labiausiai jam tinkančias veiklas, įsivertinti visuomenei ir sau teikiamą naudą. Dauguma šios programos dalyvių vėliau tęsė veiklą ilgalaikėje savanorystėje. Tad jos pagrindu siūloma kurti savanorišką tarnybą darbingo amžiaus asmenims;
 5. reglamentuoti ilgalaikę savanorišką veiklą, savanorišką tarnybą, koordinuojančiųjų ir priimančiųjų organizacijų veiklą bei santykius, parengti veiklos kokybės standartus.

Darbo grupė tęsė darbą atsižvelgiant į atliktą analizę ir turimą organizacijų praktiką parengtas Įstatymo projektas, kuris efektyviausiai prisidėtų prie savanoriškos veiklos kokybės kėlimo.

Rengiant Įstatymo projektą buvo svarstytos alternatyvos nustatyti teisinį reguliavimą pagal savanoriškos veiklos paskirtį (pvz., veikla skirta paslaugoms teikti (neformaliai ugdymui); krizių ir humanitarinei pagalbai organizuoti; renginiams organizuoti; kt.), arba veiklos trukmę ir intensyvumą. Išanalizavus veiklos reguliavimo poreikius, kylančius iššūkius ir spęstinas veiklos organizavimo situacijas nutarta, kad savanoriškos veiklos organizavimo užduotys sietinos su veiklos trukme ir intensyvumu.

Taip pat rengiant Įstatymo projektą nustatytas poreikis atskirti ilgalaikę savanorišką veiklą ir savanorišką tarnybą, kaip ypatingai intensyvią veiklą, kurios tikslas ugdyti savanorių įgūdžius ir įprotį savanoriauti. Savanoriškos tarnybos kokybė yra ypatingai svarbi siekiant kokybiško veiklos organizavimo, todėl Įstatymo projekte numatyti papildomi reikalavimai šiai savanoriškos veiklos formai.

Įstatymo projekte numatytas *ex post* vertinimas, kurį atliks Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Siekiant įvertinti teisinio reguliavimo poveikį bus vertinama ar koordinuojančiųjų organizacijų įtraukimas į ilgalaikės savanoriškos veiklos organizavimo mechanizmą pagerino savanoriškos veiklos kokybę ir ar Įstatymo projekto nuostatos padidino savanorišką veiklą ir ilgalaikę savanorišką veiklą vykdančių asmenų skaičių.

Vadovaujantis Nacionaline pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“, Socialinės sutelkties plėtros programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. lapkričio 10 d. nutarimu Nr. 931 numatytais rodikliais, pagal priemonę Nr. 09-003-02-07-13, bus vertinama šie rodikliai: Ilgalaike savanoriškoje veikloje, kaip ji apibrėžta Įstatymo projekte, 2030 m. dalyvauja 6 proc. gyventojų, Gyventojų įsitraukusių į savanorišką veiklą dalis – 22 proc.

Įstatymo projektas ir jam gautos pastabos aptartos su Darbo grupės nariais, taip pat, 2022 m. rugsėjo 14 d. ir 2023 m. vasario 22 d., su NVO taryba. Rengiant projekto tikslinimus konsultuotasi su grupės nariais.

Informacija apie asmenį ir instituciją, atsakingą už poveikio vertinimą

Vardas ir pavardė	Justina Lukaševičiūtė
Pareigos	Patarėja
Institucija (padalinys)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Nevyriausybinių organizacijų plėtros skyrius
Telefono numeris ir elektroninio pašto adresas	Tel. 8 658 60355, el.p.: Justina.lukaseviciute@socmin.lt